

INFORMAČNÍ
BULLETIN
ČESKOSLOVENSKÉHO
ÚSTAVU
ZAHRANIČNÍHO
7

29.července 1994

---

vydává Československý ústav zahraniční, Karmelitská 25,
118 31 Praha 1 - Malá Strana, telefon. 24510067-8

O ČSÚZ jednou větou

24. 6. 1994 byl v Československém ústavu zahraničním přijat předseda krajanského Československého klubu v Bulharsku se sídlem v Sofii pan Miroslav Přebyl
28. 6. 1994 přijal předseda ČSÚZ pan Jaromír Šlápota ředitelku vydavatelství Jednota v chorvatském Daruvaru paní Jiřinu Staňovou a redaktorku Libuši Stráníkovou
29. 6. 1994 se v Československém ústavu zahraničním uskutečnila přátelská beseda s prof. dr. Antonínem Měšťanem na téma Česká literatura a literární věda v exilu
29. 6. 1994 byla v Československém ústavu zahraničním přijata krajanská básnička z Austrálie paní Hana Honsová
30. 6. 1994 přijal v ČSÚZ dr. Josef Kolínský pana prof. dr. Mojmíra Povolného, předsedu Rady vzájemnosti Čechů a Slováků se sídlem v USA
1. 7. 1994 se dr. Josef Kolínský v Tyršově domě zúčastnil oficiálního přijetí zahraničních sokolů a zahájení XII. všesokolského sletu
4. 7. 1994 přijal ředitel ČSÚZ předsedkyni plovdivské pobočky Československého klubu v Bulharsku paní Alenu Mikevovou
5. 7. 1994 byl v areálu Vysoké školy zemědělské v Praze - Suchbátově zahájen 22. ročník kursů češtiny ČSÚZ pro krajany
5. 7. 1994 si řada členů Československého ústavu zahraničního shlédla vystoupení prvního a druhého dne XII. všesokolského sletu
6. 7. 1994
7. 7. 1994 navštívil ČSÚZ krajanský básník z USA pan Josef Toman Tománek. Pan Jaroslav Klapka převzal do knihovny ČSÚZ několik vydání jeho básnické tvorby

11. 7. 1994 přijal ředitel ČSÚZ zahraničního člena pana Antonína Jelínka z Darmstadtu
18. 7. 1994 se sešel ředitel ČSÚZ dr. Kolínský se zahraniční členkou paní Emilií Welzlovou - Růžičkovou ze Spojených států amerických
20. 7. 1994 předseda ČSÚZ pan Jaromír Šlápota odeslal blahopřejný dopis novému předsedovi Československé národní rady americké panu dr. Tony Jandáčkovi
27. 7. 1994 se uskutečnila v ČSÚZ přátelská beseda o japonsko-českých vztazích s velvyslancem Japonska, J. E. panem Kuniaki Asomurou
27. 7. 1994 byl v Praze ukončen kurs češtiny ČSÚZ pro krajanů. 29 účastníkům předal předseda ČSÚZ absolventské diplomy.

V Praze probíhá 22. ročník kursu češtiny ČSÚZ

Maryland, Minnesota, Texas, Michigan, Nebraska, Iowa, Colorado, Ohio, Massachusetts, Florida, Connecticut, New York - v každém z těchto dvanácti amerických států žijí Češi. Tři desítky jejich reprezentantů přijely letos do Prahy na kurs češtiny pořádaný Československým ústavem zahraničním. Téměř všichni jsou potomky Čechů a Moravanů, kteří odešli do Ameriky před téměř stoletím a dodnes udržují na americké půdě české zvyky, kuchyni a ti dříve narození i jazyk. Mnozí přijeli nejen na kurs, ale i hledat ve starých matrikách své předky. Mark Bigaouette, který je letos na kursu ČSÚZ v Praze poprvé, je předsedou Czechoslovak Genealogical Society v Minnesotě. Tadeáš Polášek, který pro ČSÚZ každoročně, letos už počtvrté, organizuje skupinu zájemců o výuku češtiny v Praze, rozeslal informace o kursu na všechny americké univerzity, kde se čeština učí nebo učila. Výsledkem je oněch 29 účastníků, kteří v areálu VŠZ v Praze Suchbátově zvládají s větším či

menším úspěchem úskalí českého jazyka.

Nejmladší účastnice, Julie Cuba, je teprve dvacetiletá a s češtinou začíná. Nejstarší dva účastníci, Marion Brister a Karel Táborský, už před rokem oslavili sedmdesátku, ale přesto by ještě rádi zvládli alespoň několik vět v mateřštině svých předků. Všichni bez výjimky mají vřelý citový vztah k Čechám a Moravě, je až dojemné vidět, jak se snaží na fotografiích a videozáznamech zachytit každý kousek krásné české krajiny, kde se cítí doma.

Účastníci kursů češtiny ČSÚZ nejsou žádní boháčci. Jsou mezi nimi studenti. Letošní zvláštností je, že jeden z nich získal na účast na kursu státní stipendium od americké vlády. Jsou mezi nimi také důchodci, kteří se ještě, možná poprvé a naposledy vzhledem k věku, chtěli podívat "domů". Jejich možnosti jsou omezené. Litují, že ceny v Praze rostou. Mnozí z nich se obávají, že bude-li inflace dál růst, nebudou si už moci účast na kursech dovolit. Oceňují, že kromě každodenní výuky češtiny, ať už v posluchárnách či při kulturních akcích, se mohou podívat do zajímavých míst v Praze, popít dobrého piva ve Smíchovském pivovaru či vína v moravském sklípku při akcích organizovaných ČSÚZ, a nikdo je při tom neošidí. V mnohých pražských restauracích, kam šli sami ve volném čase, udělali, bohužel, negativní zkušenosti. Ti, kteří jsou na kursu už počtvrté nebo popáté, konstatují také s politováním, že Praha už není tak bezpečná jako dřív, je v ní mnohem víc zlodějů.

Přes všechny negativní poznatky, jezdí krajané "domů" rádi a jsou vděční za to, že jim ČSÚZ tuto návštěvu, za cenu jim dostupnou, umožňuje. Pětina účastníků se na jazykový kurs vrací i v příštím roce, či ob rok. I účastníci letošního slibují, že se vrátí v červenci 1995, protože "tak dobře, jako s námi, je jim málokde" - řečeno slovy řady z nich.

Dr. Helena Briard - Landovská

Beseda o české literatuře a literární vědě v exilu

Dne 29. června 1994 se v Československém ústavu zahraničním uskutečnila další z přátelských besed – tentokrát na téma "Česká literatura a literární věda v exilu". V křeslo hosta zasedl člověk nejpovolanejší: profesor německé univerzity ve Freiburgu a předseda Slovanského ústavu České akademie věd v Praze prof. PhDr. Antonín Měšťan. Hovořil o tématu, který už sice není tabu, ale o kterém se stále v domácí veřejnosti málo ví. Jeho vyprávění bylo vysoce hodnotným zážitkem pro všechny, kteří byli na besedě přítomni. Vesele i vážně prof. Měšťan provedl periodizaci i zhodnocení autorů a jejich děl ve všech významných emigračních a exilových vlnách.

Pro některé, kteří nemohli být přítomni, vyjímáme z poznámek těchto několik informací:

Ve 20. století proběhly nejdříve dvě významné vlny politické emigrace, a to v době obou světových válek. Podíl literátů v emigraci asi nejlépe reprezentuje jejich počet a počet děl, která napsali.

Za čtyři roky I. světové války 1914 – 1918 nevznikla žádná velká úroda české exilové literatury. To málo reprezentují autoři jako Rudolf Medek, František Langr a Jaroslav Hašek.

Emigraci 1939 – 1945 hodnotil Václav Černý jako rovněž skrovnou. Je to třináct knih za jmény Viktor Fischl, František Gottlieb, Adolf Hoffmeister, Egon Hostovský, Ivan Jelínek, František Langr, Emil Synek, Jiří Mucha a autorská dvojice Jiří Voskovec a Jan Werich.

Další český politický exil začíná rokem 1948. Oproti čtyřem letům exilu v I. světové válce a šesti letům exilu ve II. světové válce, trval exil roku 1948 čtyřicet jedna let. Počet literárních tvůrců, kteří emigrovali, byl nepoměrně větší: Ivan Blatný, Bohuslav Brouk, Jan Čep, Petr Den (vl. jm. Ladislav Radimský),

Viktor Fischl, Jindřich Halas, Egon Hostovský, Bohdan Chudoba, Jiří Škvor (pseudonym Pavel Javor), Ivan Jelínek, Járaoslav (Jára) Kohout, Helena Koželuhová, Antonín Kratochvíl, Josef Lederer, František Listopad, Zdeněk Němeček, Ferdinand Peroutka, Milada Součková, Vladimír Štědrý, Pavel Tigrid, Robert Vlach, Jiří Voskovec. V exilu začali psát Gertruda Coepfertová-Gruberová, Karel Vrána (pseudonym Pavel Želivan), Jiří Kovtun a další. Mezi literární historiky patřili Roman Jakobson, René Wellek, Jiří Gibian, Milada Součková, Jindřich Kučera a Ladislav Matějka. Tato pouňorová emigrace měla na svém kontě již asi 80 knižních publikací, avšak příspěvky v exilových časopisech dosahují počtu několika set, jak o tom svědčí "Bibliografie krásné české literatury v exilu - únor 1948 až květen 1967" vydaná Antonínem Kratochvílem. V literární produkci pouňorové vlny české emigrace je nápadné velké množství básní a profesor Měškan vysvětlil proč.

Zatímco pouňorová vlna 1948 čítala asi 25 autorů, posrpnová vlna 1968 již čítala asi sedmdesát autorů: Ludvík Aškenázy, Jan Beneš, Ivan Binar, Vratislav Blažek, Eugen Brikcius, Antonín Brousek, Vladimíra Čerepková, Ivan Diviš, Ota Filip, Ivo Fleischman, Karel Fridrich, Ladislav Grosman, Jiří Gruša, Vilém Hejl, Václav Hokův, Jaroslav Hutka, Karel Hvíždala, Libor Koval, Petr Král, Ivan Kraus, Svatopluk Karásek, Pavel Kohout, Josef Koláček, Jiří Kolář, Karel Kryl, Milan Kundera, Gabriel Laub, Věra Linhartová, Arnošt Lustig, Jelena Mašíňová - Kohoutová, Karel Michal (vl. jm. Pavel Buksa), Jiří Morava (vl. jm. Jiří Vlk), Milan Nápravník, Olga Neveršilová, Anastáz Opasek, Iva Procházková, Sylvie Richterová, Zdena Salivarová, Jan Schneider, Daniel Stroj, Vladimír Škutina, Josef Škvorecký, Karel Trinkewitz, Vlastimil Třešňák, Čestmír Vejdělek, Jaroslav Vejvoda (vl. jm. Jaroslav Marek) a Ján Vladislav. Ve skupině filozofů a publicistů, literárních

historiků, literárních vědců a literárních kritiků to byli Václav Bělohradský, Lubomír Doležal, Eduard Goldstücker, Mojmír Grygar, Igor Hájek, Jiří Hochman, Květoslav Chvatík, Josef Jedlička, Jana Jechová, Vladimír Karbusický, Helena Kostková, Petr Král, Erich Kulka, Karel Kyncl, Pavel Landovský, Jiří Lederer, Antonín J. Liehm, Antonín Měšťan, Jiří Němec, Jaroslav Pavlík, Vilém Prečan, Rio Preisner, Sylvie Richterová, Radoslav Selucký, Milan Schulz, Rudolf Ströbinger, František Svejkovský, Ivan Sviták a Ludvík Veselý. Počet beletristických knih Antonín Měšťan odhaduje na 150.

Zvláštní zmínku učinil o manželském páru Škvoreckých, kteří ve svém nakladatelství "68" Publishers vydali nejen jeho dílo "Česká literatura 1785 - 1985", ale i díla dalších českých exilových a disidentských autorů.

Bylo toho řečeno tolik v tak krátkém čase a přece by se poslouchalo dál.

Když předseda ČSÚZ pan Jaromír Šlápota besedu končil a Antonínu Měšťanovi děkoval, určitě již myslel na další pokračování besedy někdy příště.

JK

Ústavní soud rozhodl ve prospěch krajanů

Dne 12. července 1994 rozhodli soudci ústavního soudu v Brně, že podmínka trvalého pobytu na území ČSFR, respektive ČR, pro občany republiky odporuje ústavě a Listině základních práv a svobod a zrušili příslušné části ustanovení dvou paragrafů zákona o mimosoudních rehabilitacích z roku 1991. Současně prodloužili termín pro uplatnění restitučních nároků od 1. listopadu 1994 do šesti měsíců pro podání nároků a do roka pro podání žaloby u soudu.

Podnět k ústavnímu soudu podalo 53 poslanců

sněmovny. Navrhovatele zastupoval Marek Benda, poslanec za KDS, který po skončení jednání uvedl, že rozšíření restitucí se týká několika stovek osob a stát výrazně finančně nezatíží.

XVII. světový kongres Společnosti pro vědy a umění

Prezident SVU pan prof. Zdeněk Slouka uvedl 17. světový kongres SVU slovy:

"Před dvěma roky Společnost pro vědy a umění konala svůj světový kongres poprvé v Praze - poprvé od svého založení r. 1958 ve Spojených státech."

"Letos se koná 17. světový kongres opět v Praze. Během posledních dvou let se ovšem mnoho změnilo. Z Československa se stala Česká republika a Slovensko. Společnost pro vědy a umění změnila tvář - i když ne poslání - přírůstkem nových členů, vznikem nových oblastních skupin v Praze i na Slovensku, a zejména stálým přehodnocováním svých úkolů. Euforie prvních porevolučních let podstatně vyprchala a nahrazuje ji vědomí, že místo nadšeného snění je zapotřebí dlouhé, trpělivé a ne vždy snadné práce tady na zemi, den za dnem, rok za rokem. K této práci má kongres SVU přispívat svým skromným dílem a pomáhat plnit hlavní úkol společnosti, aby sloužila jako most mezi kulturou českou a slovenskou na jedné straně a kulturou světovou na straně druhé."

Kongres začal slavnostně v sále Rudolfiny dne 26. 6. 1994 a pokračoval pracovní až do 29. června 1994.

Prezident republiky Václav Havel, jehož pozdravný dopis přečetl pan Rudolf Medek, svými slovy silně zapůsobil na členy SVU z celého světa. Víтал je v Praze jako součást elity našeho národa.

Škoda, že kongres měl tak malou publicitu v masmédiích a v tisku. Zejména ta z vystoupení, která hovořila o poslání a činnosti československého exilu a

emigrace pro vlast by si zasloužila, aby se dostala k divákovi a čtenáři. Na tato témata hovořily některé významné osobnosti, jako je prof. Mojmír Požvolný, dr. Miloslav Rechcigl, dr. Leopold Rozbořil, Miloš Šuchma a další.

JK

Slovo za sletem

XII. všesokolský slet v Praze ve dnech 5. - 6. července 1994 je již minulostí. Dlouhotrvající příprava cvičenců přinesla své ovoce a jejich vystoupení na velkém strahovském stadionu obdivovaly desetitisíce diváků. Sokolové se slétli v Praze po čtyřiceti šesti letech přestávce.

Slet však nebyly jen ony dva dny sletových vystoupení. Začátek slavných dnů patřil prvému červenci, kdy starosta ČOS bratr prof. MUDr. Stanislav Doulík, Dr.Sc. z balkonu historického Tyršova domu přivítal zahraniční sokoly. Další významnou událostí bylo 2. 7. 1994 slavnostní zahájení sletu v Národním divadle. A 3. 7. 1994 se uskutečnil slavnostní průvod sokolů Prahou. Bylo to velkolepé jak se Pražané zdraví se sokoly na trase průvodu.

Zúčastnil jsem se uvítání sokolů v Tyršově domě i vlastního sletu. Byli tam sokolové z USA, Kanady, Austrálie, Ruska, Bulharska, Rakouska, Francie, Švýcarska a dalších zemí. Nejsilnější zahraniční delegaci vytvořili sokolové ze Slovenska. Bylo příjemné vidět mezi nimi známé tváře významných krajanů např. Emílie Růžičkové - Welzlové z Floridy, ing. Otty Češky z Vídně, Miroslava Přibyla ze Sofie, Jany Štěrbové z Chicaga a dalších.

Z tohoto pohledu byl XII. všesokolský slet i významnou krajskou akcí. Mnozí krajané navštívili při

té příležitosti Českoslavenký ústav zahraniční a zástupci Českoslavenkého ústavu zahraničního byli účastni na významných akcích sletu.

Českoslavenký ústav zahraniční se shoduje s hodnocením, které ke sletu Sokola učinil prezident republiky Václav Havel, když m. j. řekl: " Čiřela z toho láska k vlastní zemi, k její svobodě, k její demokracii, navazovalo to na dlouholetou krásnou tradici sokolskou."

ČESKA REPUBLIKA 2 Kč ČESKA REPUBLIKA 2 Kč

VII. VŠESOKOLSKÝ SLET PRAHA 1994 XII. VŠESOKOLSKÝ SLET PRAHA 1994

České filmy ve Vídni

Zatím jsme o tom nepsali, ale přišel čas říci, že velmi úspěšně pokračuje kulturní spolupráce ČSÚZ s Jednotou "Máj" ve Vídni. Za poslední roční období bylo promítnuto ve vídeňském kinu Tábor pro krajany 6 českých filmů:

7. 3. 1993 Strakonický dudák
18. 4. 1993 Temno
3. 10. 1993 Kam čert nemůže
28. 11. 1993 Měsíc nad řekou
27. 3. 1994 Jáchyme hoď ho do stroje
15. 5. 1994 Únos Moravanky a Královská cesta
a na podzim tohoto roku jsou plánována další 2 představení, na něž není dosud stanoven program.

Tato představení českých filmů se těší velké oblibě mezi vídeňskými krajany a jsou hojně navštěvována. Velkou zásluhu na tom mají zejména manželé Matalovi z Vídně a pracovník ČSÚZ pan Karel Novák.

ČSÚZ zajišťuje pro krajany levnější ubytování

V rámci podpory turistických zájezdů našich krajanů do České republiky Československý ústav zahraniční přesvědčil a smluvně zavázal některé ubytovací kapacity v Praze, Staré Boleslavi a Karlových Varech poskytnout ubytování českým krajanům za zlevněné sazby.

O této iniciativě Čs. ústav zahraniční informoval dopisem krajské spolky v Evropě a zámoří. Nabídka obsahuje podrobný popis poskytovaných služeb vytypovaných hotelů, cenové relace, termíny pobytů a adresu Čs. ústavu zahraničního jako organizátora akce.

Jsme přesvědčeni, že krajané tuto nabídku přivítají a budou využívat s pocitem, že jsou v České republice přijímáni jako tuzemci, na které se nevztahují sazby

uplatňované pro zahraniční turisty. Podmínkou ovšem je, že ubytování je zajišťováno prostřednictvím ČSÚZ.

JK1.

Heslo krajaňského slovníku:

Československá národní rada americká se sídlem v Chicagu

ČSNRA je americkou organizací sdružující vlastence československého původu. Byla založena v době první světové války, kdy všestranně podporovala profesora T. G. Masaryka a jeho spolupracovníky, generála Milana R. Štefánika a dr. Eduarda Beneše, v jejich snahách zorganizovat zahraniční odboj proti Rakousko-Uhersku. Byla organizací, která jako první zahájila nábor do československých legií tím výsledkem, že tisíce mladých mužů krajaňské Ameriky vstoupilo do těchto vojenských útvarů. Přes 40.000 jich také dobrovolně vstoupilo do armády a námořnictva Spojených států. Po celou dobu první světové války ČSNRA pomáhala hmotně i morálně západním spojencům až do konečného vítězství a založení Československa.

Během dvaceti let rozkvětu první Československé republiky ČSNRA udržovala kulturní styky s domovem a pomáhala mírnit sociální nedostatky způsobené světovou hospodářskou krizí. Po neslavné mnichovské dohodě a demobilizaci měla přímý styk s prezidentem dr. Eduardem Benešem a zapojila se ihned do druhého odboje. V době druhé světové války stála v čele krajaňských organizací, které přispívaly morálně i finančně k vítězství západních spojenců nad nacismem a fašismem.

Po skončení druhé světové války jedna ze spoluzakladatelů této organizace, sestra Vlasta Vrázová, byla mezi vedoucími americké mise vyslané do

Československa. Přesto, že její činnost byla sociální, nikoli politická, tato obětavá pracovnice byla zatčena a vězněna několik týdnů komunistickým režimem nastoleným únorovým pučem 1948. ČSNRA se okamžitě postavila proti totalitnímu režimu ve své staré vlasti. Pomáhala ulehčovat úděl politických exulantů v uprchlických táborech v západní Evropě. Podávala jim pak pomocnou ruku i po jejich příjezdu do Spojených států amerických. Stále informovala krajanickou a americkou veřejnost o dalším politickém vývoji v Československu různými publikacemi jako jsou Věstník a American Bulletin. Kromě toho také informovala americké státní úřady o mnohých přestupcích komunistického režimu vůči obyvatelům a návštěvníkům Československa a o persekuci československých disidentů.

V sedmdesátých letech pomáhala morálně i finančně členům Charty 77, i když tuto činnost s ohledem na jejich bezpečnost veřejně nepublikovala. Avšak veřejně zasahovala na patřičných místech v případech, kde byla porušována lidská práva československých či amerických občanů a poukazovala na hrubé porušování mnoha bodů helsinské dohody.

ČSNRA se neustále snažila sdružovat krajanickou Ameriku různými kulturními a společenskými podniky. V šedesátých letech se podílela na novém vydání praktické a populární učebnice češtiny - Progressive Czech - napsané jedním z členů této organizace. Podporovala vyučování rodných jazyků a usilovala s ostatními o založení stolice češtiny na chicagské univerzitě.

Po prvních zprávách o založení Občanského fóra ČSNRA spolusponzorovala Czechoslovak Freedom Rally v neděli 26. listopadu 1989 na hlavním chicagském náměstí, tak zvaném Daley Civic Plaza. Zúčastnilo se velké množství nejen Čechoslováků, ale též příslušníků jiných, komunismem porobených národů. ČSNRA navázala s radostí činnost s novými představiteli osvobozeného Československa a zahájila celonárodní akci "Americans

for Czechoslovakia".

Hledíme s nadšením vstříct další práci na rozkvětu obrozené Československé republiky. Chceme obnovit kulturní výměnu mezi domácími a v Americe žijícími umělci, vědci, vzdělavateli, historiky, atd. Hodláme nadále udržovat naše národní tradice a plně podporovat vyučování historie našich obou národů, českého a slovenského jazyka, které by bylo umožněno všem generacím amerických Čechoslováků.

Jsme si vědomi, že je nutno neustále propagovat naše kulturní přínosy před americkou veřejností a hájit naše ethnická menšinová práva v této zemi. Chceme nadále informovat americké sdělovací prostředky o dalším vývoji situace v Československu a objasňovat některé těžko porozumitelné události a občasně misionformace, které se čas od času vloudí do amerických novin. Budeme pokračovat v podpoře demokratického rozvoje a zlepšení zdravotních, sociálních a vzdělávacích institucí ve svobodném Československu finančním fondem - "Americans for Czechoslovakia".

JUDr. Leopold Rozbořil
ex-prezident ČSNRA